

Forfatter: Lange, Julius Henrik

Titel: BREV TIL: Brandes, Georg FRA: Lange, Julius Henrik (1862-08-11)

Citation: Lange, Julius Henrik: "BREV TIL: Brandes, Georg FRA: Lange, Julius Henrik (1862-08-11)", i *Julius Lange - breve fra hans ungdom*, Nordiske, s. 89. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-002252486-000-shoot-L0022524860000012.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Julius Lange - breve fra hans ungdom

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Lange, Julius Henrik, *Julius Lange - breve fra hans ungdom*,

Iselingen, Mandag d. 11te August 1862.

Gjør mig den Tjeneste, naar Du kommer til Byen — Du er der maaske — at forhøre Dig hos Portneren paa Ehlers' Collegium, om han har faaet Brev fra Jespersen, og overhovedet om, hvornaar jeg kan flytte ind. Skriv saa snart som muligt et Par Ord derom, saa er Du god.

Kjæreste Georg!

Jeg fik dit Brev for fem Minutter siden, kvitterer for Modtagelsen og svarer: a) med Nødder at knække (Du skal gjemme baade Kjærnerne — dine egne Tanker — og Skallerne, mit Brev.)

Ved ethvert Værk er at tage Hensyn til 1) Stof, 2) Fremgangsmaade og 3) Resultat, c: ethvert Værk skal ses som et Resultat af et Stofs Behandling. Kunstværkets Stof er (naturligvis æsthetisk taget) den fænomenale Natur. Svarende til Kunstværkets tre Stadier er der tre Stadier hos Beskueren, nemlig:

til Kunstværket som Stof det illusoriske
(illuderede) Standpunkt

s. 90 til Kunstværket som Fremgangsmaade ... det kritiske
Standpunkt

til Kunstværket som Resultat Nydelsen (c):
Illusionen i den, som saadan,
ophævede Kritiks Belysning.

Nu kommer Humlen. Det er jo ikke Kunstværket som Stof, der umiddelbart træder Betragteren imøde, men derimod Kunstværket som Resultat. For Betragteren bliver altsaa dette det Umiddelbare. Betragteren begynder nedenfra ovenstaaende Række og gaar opad. Medens Kunstneren syntetisk har bevæget sig frem ad Fremgangsmaadens Vej, gaar Betragteren analytisk-kritisk den samme Vej tilbage. Dette er Betragterens Produktivitet, og denne Produktivitets Resultat er atter en Betragtning af det Objektive, af Billedets Stof, af Naturen, en «Verdensbetragtning», bestemt og begrænset ved den dialektiske Udviklingsvej, som Kunstværkets Skabelse og Betragterens Tilegnelse har gaaet. Grundforskjellen mellem Kunst og Fotografi ligger egentlig deri, at medens Kunsten gennem Negation gaar over fra det rene Billed af Naturen til Fremgangsmaade og atter til Resultat, bliver Fotografien staaende paa Billedets Standpunkt og optager ikke nogen Negation af dette i sig. Æsthetisk taget er Fotografien ikke nogen Fremgangsmaade — hele Billedet i alle dets Enkeltheder opstaar samtidigt — og Fotografien (Billedet) altsaa ikke noget Resultat. Enhver Bestemmelse, som Kunsten har s. 91 forud for Fotografien, er en saadan, som har Negationen i sig, naar man gaar ud fra en objektiv Betragtning, og gaar man ud fra en subjektiv, naaer man aldrig ad æsthetisk Vej til Fotografi.

b) Det Begreb, som for den simple Betragtning, for det æsthetisk udviklede Øje, strax viser sig som det, Kunsten har forud for Fotografien, er Begrebet Stil. Men det ligger ogsaa deri, at Stilen er Mellembegrebet mellem Fremgangsmaade og Resultat.

Stil er nemlig at definere — syntetisk — som den kunstnerisk bestemte Maade, hvorpaa Behandlingen reflekterer sig i Resultatet, og — analytisk — som den kunstnerisk bestemte Maade, hvorpaa Kunstværket (Billedkunstværket) afviger fra Naturen, «ikke ligner» Naturen. «Kunstnerisk bestemt» vil sige bestemt — objektivt — ved den Maade, hvorpaa Kunstværket er et Led i et større kunstnerisk Hele, — subjektivt — ved Kunstnerens Individualitet.

Lyv nu ikke, kjære Georg! men indrøm, at dette er grundigt. Kan Du stikke mig den sidste, den om Stilen, saa skal Du have Tak. Den er Frugten af mange Aars vedholdende Transpiration, som nu, da jeg har udskilt de sveddrivende Bestanddele af min Aand, forhaabentlig vil høre op. Tjen mig i at læse Ovenstaaende meget nøjagtigt igjennem, og græm Dig ikke over, at Du har hørt noget af det før. Nu skal Du paa den næste Side faa noget Sukkergodt at trøste Dig med

s. 92 Stærke Brødre, Kirkepiller!
Alle med den samme Vilje
Rejse Jer fra Gulvets Tilje
Række højt hverandre Haand.
Medens Orgelpiben spiller,
Trygt kan Menigheden synge,
Synge lydt i Broderaand —
Stærke Brødre, Kirkepiller!

Milde Søstre, Orgeltriller!
Haand i Haand I nedad dale,
Spredes atter som den svale

Foraarsregn i frugtbar Jord.
Langs med ranke Kirkepiller
Slynge de sig op som Ranker.
Rene Toner, fromme Tanker
Samles højt med Jer i Kor,
Milde Søstre, Orgeltriller!

Dit Vaasehoved, som engang sagde, at der kunde være flere end to Vers. Saa maatte man jo tage Fættene og Kusinerne og Næstsøskendebørn og den hele Familie med, foruden Brødre og Søstre! Verset er forøvrigt meget hullet i Tanken.

Ved Du, hvordan jeg læser dine Breve. For det Første læser jeg, i hvad Humør Du var, da Du skrev. Da dette for det Meste er skidt (jeg fik desværre ikke Brev fra Dig paa din Falstertur), saa gaar jeg over til at se, hvordan det har sig med dit Personlige, og da din Person er mig forhadet, gaar jeg over til at udforske dine Tanker, i hvilke jeg endelig bliver stikkende ligesom Licentiaten i Mosen. Dette er et Exempel paa en rigtig Fremgangsmaade, som fører s. 93 til et daarligt Resultat. Ved at se Brevet igjennem, opdager jeg, at jeg har tilegnet mig en vis udfordrende Tone. Deri har jeg gjort vel. Med Humørsmennesker maa man være bevæbnet i fuld Plade, da man ikke véd, hvordan man finder dem.

Dette Brev har bl. A. Interesse, fordi det viser, hvilken Magt her i Danmark Hegelianismen paa dette Tidspunkt havde ikke blot over de Filosoferende, men over en Aand som Lange, der afskyede abstrakt Reflexion og nærrede den stærkeste Mistro ikke blot til Filosofien i al Almindelighed, men særligt til dens Methode. Hele hans Tankegang bevæger sig i Hegelske Baner og Formler; han anvender her stadigt Ord og Vendinger, der i vore Dage er gaaede af Brug. Det lille Digt, som Brevet efter mit Ønske meddeler mig, da jeg troede at have bortkastet en Afskrift deraf, forekommer mig paa en meget smuk Maade at gjengive Langes Sjæleliv som det i denne hans tidlige Ungdomstid var. Man sporer ogsaa her det dybe Indtryk som Strassburger Münsteren havde gjort paa ham.

Her følger et udateret Brev fra det Tidspunkt, da han var flyttet ind paa Ehlers' Collegium, skrevet fra én Gade i Kjøbenhavn til en anden, formodentlig som Fortsættelse af en Samtale — Lange skrev hyppigt den Art Breve. I dette fornemmes Eftervirkningen af de Studier over Michelangelo, han paa Rejsen havde foretaget.